

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
Е-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број IV бесплатан примерак
АПРИЛ 2019. Косовска Митровица

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

РАТАРСТВО - ПОВРТАРСТВО

**-Технологија гајења кромппира (*Solanum tuberosum*) – Небојша Божовић
дипл.инж.**

ВОЂАРСТВО - ВИНОГРАДАРСТВО

-Ћубрење јагоде - Љиљана Гвоздић дипл.инж.

СТОЧАРСТВО

-Основни услови за тов ћурака - Косовка Јакшић дипл.инж.

ЗАШТИТА БИЉА

-Пламењача лука - (*Peronospora destructor*) - Сениша Недељковић дипл.инж.

ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС-а

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agoronuda.com , а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА –БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

Технологија гајења кромпира (*Solanum tuberosum*)

Кромпир је дикотиледона биљка која се у исхрани користи као млада и физиолошки зрела кртола. Свакако је једна од најзначајнијих повртарских култура на овим просторима.

Гајење кромпира почиње од семена (кртоле) која се мора одабрати веома пажљиво.

Законом је обавезна а у пракси се показала као најбоља куповина од проверених произвођача декларисаног семена. Међутим још увек постоји уверење да се добри резултати могу постићи и са селекцијом коју сами одрадимо, ако се сеју мање површине. Величина кртола би требала бити пречника око 4цм.

Обрада земљишта почиње летње – јесењим заоравањем остатака претходне културе на дубини 20-25цм. Врло често са основном обрадом у земљишту се уноси и одговарајућа количина стајњака (25-35т/ха). Обрада мора бити квалитетно обављена јер омогућује добар проход машине у садњи и брзо клијање и развој корена што, је и услов за уједначено и брзо ницање. За постизање што већих приноса препоручује се процес наклијавања. На наклијавање негативно утиче директна сунчева светлост и висока температура.

Дубина садње зависи од типа земљишта, климатских услова и крупноћа садног материјала. Уобичајна дубина садње је од 8-12цм тако да је кртола прекривена слојем земљишта 5-6цм. Оптималан рок за садњу кромпира у равничарским пределима је од средине марта до почетка априла, а у брдско – планинским пределима од почетка до краја априла.

Плодоред је један од основних начела производње кромпира. Правилним плодоредом се могу спречити или у потпуности искоренити штетни организми и болести, а самим тим и побољшати производњу. На земљиштима која су просечно обезбеђена хранивима ђубри се са 140-200кг азота 110-150кг фосфора 200-300 кг калијума по хектару. Уколико се уноси стајњак ове количине треба смањити за 20-30%. Кромпир тражи много светлости. Спада у биљке релативно отпорне према суши и у односу на друге је јако скроман према захтевима за водом.

Према дужини вегетације све сорте можемо сврстати у 4 групе : ране, средње ране, средње касне и касне сорте. Од раних сората то су: драгачевка, јерла адора, клеопатра, карера. Средње ране: јелица, универзал, амороса, арнова, антлантик и лисета. Средње касне: кенебек, кондор или фабула и касне сорте : дезире, агрија или морена. Очекивани приноси се крећу од 20 до 25 т по хектару. Кромпир треба vadити када су кртоле завршиле свој физиолошки развој уз одумирање надземних делова, односно када достигну пуну зрелост. Вађење кромпира је пожељно обавити при лепом и сувом времену, при том треба водити рачуна да не остану дуже на сунцу. Оштећене, озлеђене или на други начин повређене кртоле могу бити места кроз која продиру разна обољења, што у периоду чувања може изазвати значајне штете.

Саветодавац ратарства и повртарства Небојша Божовић

ЂУБРЕЊЕ ЈАГОДЕ

Ђубрење јагоде је веома важна мера у гајењу, где се одговарајућим ђубривима и њиховим међусобним односима постиже не само у развоју бокора и остваривању високих приноса, већ и у квалитету плодова.

На количине појединих ђубрива потребних на остваривање високих и редовних приноса првенствено утиче плодност датог земљишта, као и његове физичке особине, које могу бити различите и др. Јагода за свој нормални развој и плодоношење од важнијих макроелемената највеће потребе има за калијумом, затим азотом, а најмање за фосфором. Дешава се да произвођачи греше при додавању азотних ђубрива, зато што највећи део потребе за овим елементом подмирују у виду прихрањивања дајући веће количине азотних ђубрива него што је то неопходно.

Азотна ђубрива је најбоље додати у облику органских ђубрива пре садње, у количини од 15-40 t/ha, у зависности од богатства земљишта хумусом. Већа количина азота, нарочито минералног порекла изазива негативне последице преко изражене бујности бокора и слабијем земању плодова. Вишак азота се одражава и на лошији квалитет плодова, слабија обојеност, мања чврстоћа, мањи садржај сувих материја, брже пропадање и тежи транспорт. Зато треба, уколико је то могуће, потребе азота за јагоду обезбедити путем стајњака, хумуса, малча, при чему ће минерални азот бити само допуна у задовољавању исхране за овим елементом. Приликом прихрањивања и примене минералног азота важно је да облик употребљеног ђубрива буде у зависности од рН земљишта, о чему се веома често не води рачуна.

Приликом основног јесењег ђубрења не треба правити грешке, зато што се то касније одражава на производњу. Нерационално је било употребити NPK 15:15:15, због губитка већег дела датог азота, а нарочито нескладног односа фосфора и калијума према потреби јагоде за овим елементима. Истовремено се дешава и несклад, односно губитак зато што се калијум као најважнији елемент за ову врсту налази у неприкладном облику, а то је 40% калијумова со (KCl) из које јон хлора у земљишту веома негативно делује на развој јагоде. Због тога је требало да се набави и употреби за основно ђубрење комбинација формулације 7:14:21 или неко друго сличне формулације, зато што је примена ове комбинације исплативија, јер се калијум налази облику калијум сулфата.

Просечно годишње потреба јагоде за хранљивим елементима износи 70-100 kg/ha чистог азота, 50-80 kg/ha P₂O₅ и 120-150 kg/ha K₂O.

У савременој интензивној производњи јагоде допунско ђубрење или прихрањивање преко лишћа скоро да је постала и редовна мера. За фолијарно прихрањивање јагода је прикладнија за примену него друге воћке. Због ниског пораста, густог склопа активног лишћа, од раног пролећа до касне јесени и осетљивијег реаговања на недостатак хранљивих елемената овим начином исхране се може брже и ефикасније деловати него ђубрењем преко земљишта.

Овај вид допунске исхране има посебан значај кад се јагода гаји на полиетиленској фолији, зато што је тада отежано ђубрење преко земљишта. Иако су ефекти овог начина исхране очити, као и лака примена, у пракси се на нашем терену недовољно користи.

За пун ефекат примене било ког ђубрива веома је важан и временски период његовог додавања, односно треба водити рачуна о времену разлагања и усвајања елемента који се додаје.

Саветодавац за воћарство и виноградарство Љиљана Гвоздић

ОСНОВНИ УСЛОВИ ЗА ТОВ ЋУРАКА

Основни услови које мора да задовољи сваки објекат или просторија за гајење ћурића уз загревање јесу сувоћа, проветреност, обезбеђење потребне температуре и влажности ваздуха, осветљење, чистоћа.

Подни простор је веома значајан за успех у гајењу и тову ћурића. До узраста четири недеље обично се ставља до 12 ћурића на 1м², а од 5 – 8 недеље осам ћурића на 1м². До краја това за насељеност је одлучујућа авршна телесна маса ћурака која се очекује. На 1м² подне површине у индустријском систему не сме доћи више од 34кг живе масе ћурака, а у неиндустријском систему не сме бити више од 25кг живе масе ћурака. Недовољан подни простор за гајење ћурића неповољно се одражава на производне резултате – простирка постаје влажна и улапљена, температура и влажност ваздуха у објекту постају превисоки, такође и ваздух постаје загађен, ћурићи слабије расту, неуједначени су и више угињавају. Често долази и до појаве канибализма (међусобног кљуцања). Из тог разлога потребно је скраћивање кљунова у ћурака, што је веома тежак, осетљив и неугодан захват како за ћурке тако и за раднике.

Температура просторије у којој се гаје ћурићи други је битан чинилац за успех у тову ћурака. За разлику од пилића, ћурићи првих дана захтевају знатно вишу температуру и њима је загревање потребно првих 4 -5 недеља. Прве недеље температура испод грејача (вештачке квочке) треба да је 35 - 38°Ц, а у просторији 24 - 27°Ц. Касније, сваке недеље температура се смањује за око 3°Ц, док у 6. недељи не достигне 20 до 22°Ц, што практично значи да се ћурићи могу држати на собној температури, без грејања. Ћурићи касније подносе и ниже температуре, али температура 20 - 22°Ц обезбеђује најмању потрошњу хране за 1кг прираста.

Проветравање - како ћурке расту у просторији се повећава количина штетних гасова (амонијака, угљен диоксида), водене паре и прашине. У последњим недељама това у индустријској производњи из просторије је неопходно одстранити и сувишну топлоту коју ћурке стварају, и тако спречити претерани пораст температуре који у време жарких дана може изазвати топлотни удар и угињавање ћурака.

Нормативи вентилације за ћурке износе:

- за једнодневне ћуриће: на 10 грла 3м³ ваздуха на сат;
- за одраслије ћурке: на 1кг телесне масе 5 – 7,5м³ ваздуха на сат.

Потребе за свежим ваздухом могу са везати и за потрошњу хране: за 1кг утрошене хране дневно 70 – 90м³ ваздуха на сат. При вештачком проветравању на 1000м³ нпр. ваздуха на сат треба обезбедити отвор за улаз свежег ваздуха површине око 0,3м².

За простирку се користи шушка меког неимрегнираног дрвета, пшенична или ражана слама и други слични материјали који добро упијају влагу. Простирка мора бити сува и здрава, никад се не сме користити материјал који је труо, буђав који садржи остатке пестицида. За 1м површине пода потребно је око 8,5кг шушке или сламе.

Испуст је неопхода чинилац околине у тову ћурака. За испуст се може искористити већ постојећи пашњак, воћњак, ледина, површина под ниским грмљем. Веома је важно да је он на оцедном, песковитом и осунчаном месту. Ћурке имају природну потребу за склоништем – заклоном. Ћурке ће имати заштиту од јаког сунца, ветра, кише, предатора, па и осећај биосигурности ако се на испусту налази дрвеће, жива ограда, жбуње. У нашим условима у екстензивном систему за једну ћурку треба обезбедити 50 – 100м², а у полуинтензивном систему 10 – 20м² испуста (пашњака).

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Пламењача лука - (*Peronospora destructor*)

Пламењача црног лука је редовна болест у свим производним рејонима лука. Осим црног лука напада и бели лук и празилук.

Пламењача лука проузрокује штете на луку на два начина:

- у току вегетације уништава лисну масу што се директно одражава на висину приноса,
- чувањем у складишту нападнутих главица долази до њиховог пропадања у значајној мери.

На пламењачу лука подједнако су осетљиви лукови који се производе и из семена и из арпацика.

Рано у пролеће у усеву се могу уочити појединачне биљке које имају бледу боју лишћа и заостају у порасту. У условима повећане влажности и топлоте на лишћу ових биљака уочава се прљаво сива превлака, коју сачињавају конидиофоре и конидије паразита. На местима инфекције лисно ткиво некротира услед чега се појављују краће или дуже пеге, које се шире од врха лишћа. Ободело лишће губи тургор и почиње да вене а касније се суши и на њему се развијају секундарни микроорганизми. Из листа патоген доспева и на врат главице, па су оне у складишту подложне нападу проузроковача трулежи, и дешава се да цела луковица иструли.

Током зиме паразит се одржава у виду мицелије и ооспора. Мицелија се налази у оболелом арпацику и луковцама изводницама за семе. Одбачене главице из складишта су значајан извор инфекције, па је препоручљиво да се не остављају у близини или на парцели где се планира гајити лук у наредној години. Ооспоре су присутне у земљишту на којем је гајен лук. Семеном се паразит не преноси.

Пламењача лука у пољу се прво појављује у виду жаришта. У повољним условима за развој патогена, а то је влажно и прохладно време, болест се врло брзо шири и за кратко време захвати цео усев.

У пролеће, кад се из оболелих луковица развија нова биљка мицелија наставља свој развој и системично се шири кроз биљку у међућелијским просторима. Као резултат системичне заразе оболеле биљке заостају у порасту и на њима мицелија у повољним условима спорулише. На њој се у маси формирају конидиофоре. Спорулација је могућа само када је висока влажност ваздуха (преко 90%) и то у раним јутарњим часовима.

Конидије клијају при температури 3-27°C (оптимум 11°C). Образоване конидије се расејавају ветром, оне клијају у зачетак мицелије и директним пробијањем кутикуле остварују заразе. Током вегетације образује се више генерација паразита.

Плодоред и употреба здравог садног материјала су превентивне мере при спречавању појаве пламењаче. Код јесење садње, у пролеће је потребно преконтролисати насад те уклонити евентуално заражене биљке. Препорука је да се ако је могуће, лук чак не сади или сеје у близини парцела где се претходне године гајио лук. Лук садити или сејати на оцедним парцелама са оптималним бројем биљака, а сетву или садњу урадити тако да постоји веће растојање у реду и између редова, због бољег проветравања, јер је прегуст усев више подложен нападу пламењаче. Треба бирати сунчане терене, јер брже сушење листа смањује могућност појаве инфекције. Системом наводњавања капањем не стварају се услови велике релативне влажности ваздуха, као што је случај код наводњавања кишењем, па је то уједно и један начин превентивне заштите.

Превентивна, или по појави првих симптома, прскања лука у току вегетације дају добре резултате у сузбијању паразита. За ова прскања се могу користити препарати на бази активних материја: Cu из bakar hidroksida (Cuprablau Z ultra, Fungohem SC, Blauvit), Cu из bakar sulfata (Bordovska čorba S-20, Bordovska čorba Wp-20), Cu из bakar oksida (Nordox 75-WG), hlorotalonil (Dakoflo, Balear 720-SC, difenokonazol (Sigura), propineb (Antracol WP-70, Antrakol WG -70), metalaksil-M (Leutar), metalaksil-M + mankozeb (Ridomil gold MZ 68 WG, Alijansa), hlorotalonil + metalaksil (Nukleus, Folio gold 537,5-SC), hlorotalonil + azoksistrobin (Ortiva Opti 480 SC) итд.

Да би се зараза пламењачом што раније уочила потребно је сваких 7 дана прегледати усев и благовремено реаговати. У годинама са повољним условима за појаву и ширење болести, пламењачу је потребно сузбијати 6-8 пута с размаком од 7-10 дана, а утрошити најмање 400 литара раствора по хектару, уз обавезно додавање средстава за побољшање квашења и приањања препарата на лист.

Саветодавац заштите биља Недељковић Синиша

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ
ОД 08.04. – 14.04.2019.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	160	150	140
Јабука (остала)	120	40	50
Лимун	170	150	150
Мандарина	200	150	140
Поморанџа	150	120	120
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	150	-	140
Кромпир	100	70	140
Паприка-шиља	400	-	450
Лук црни	150	120	120
Парадајз	250	250	220

Тиквице	180	200	160
Шаргарепа	100	80	70

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 08.04. – 14.04.2019.ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	130	130	125
Јабука (остала)	65	25	25
Лимун	110	120	120
Мандарина	120	-	120
Поморанџа	90	90	100
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац салатни	120	-	120
Кромпир	60	60	50
Паприка шилџа	300	-	350
Лук црни	90	100	100
Парадајз	190	-	180
Тиквице	130	130	130
Шаргарепа	45	50	50

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД
ОД 08.04. – 14.04.2019.ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	-	-
Јагњад	све тежине	све расе	300	300	270
Јарад	све тежине	све расе	230	200	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	250	260	250
Козе	све тежине	све расе	140	-	100
Крава за клање	све тежине	СМ	-	150	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	-	100	-
Овца	све тежине	све расе	150	130	-
Прасад	16-25кг	све расе	250	260	180
Телад	80-160	СМ	-	450	-
Товљеници	80-120	све расе	155	130	140

Товљеници	>120кг	све расе	125	110	100
Шиљежад	све тежине	све расе	220	-	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 08.04. – 14.04.2019.ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	20	23,5	22
Пшеница	22	25	22
Сточни јечам	22	28	-

www.stips.minpolj.gov.rs

www.agoponuda.com

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE